

สภาพและบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก

The Situation and Role of the Northern Thai

Dialect in Maekok River Basin

สมหวัง อินทร์ไชย¹ / วิไลศักดิ์ กิ่งคำ² / โกวิท พิมพวง³

Somwang Inchai / Wilaisak Kingkham / Kowit Phimphuang

¹⁻³สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Thai Language Program, Faculty of Humanities, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพและบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก ประชากรและพื้นที่การวิจัย ได้แก่ กลุ่มชนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก จำนวน 102 หมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลวิจัย ผลการศึกษา พบว่า การแปรผันการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษาสามระดับอายุ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยย่อยที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ จำนวน 914 หน่วยย่อย คิดเป็นค่าร้อยละ 63.03 หน่วยย่อยที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ศัพท์ไทยถิ่นเหนือร่วมกับภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) จำนวน 500 หน่วยย่อย คิดเป็นค่าร้อยละ 34.48 และ หน่วยย่อยที่ผู้บอกภาษาสามระดับอายุใช้ศัพท์ไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) จำนวน 36 หน่วยย่อย คิดเป็นค่าร้อยละ 2.49 ส่วนบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภาษาของผู้คนในชุมชน โดยภาพรวมพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.44 คิดเป็นค่าร้อยละ 81.00 แสดงให้เห็นว่าชุมชนยังให้ความสำคัญในการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนืออยู่ในระดับมาก ในด้านการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ ซึ่งกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่หนึ่งเปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่สอง โดยมีตัวแปรด้านอายุ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

คำสำคัญ: สภาพ, บทบาท, การเปลี่ยนแปลงภาษา, การแปรภาษา, ภาษาไทยถิ่นเหนือ

Abstract

The objectives of this study were to investigate the situation and role of northern Thai dialect in Maekok River Basin; and to examine the changes and factors affecting the changes of northern Thai dialect in Maekok River Basin. The population and the research area were the northern Thai dialect speakers in 120 villages in the Maekok River Basin. The data collected by using the interview. The findings showed that the language change in regard to lexical items used by three-age-group users were categorized into three groups. First, 914 semantic units (63.03%) were eligible to identify that three-age-group users clearly used northern Thai dialect. Second, 500 semantic units (34.48%) were eligible to identify that three-age-group users used northern Thai dialect in combination with central Thai dialect (Bangkok dialect). Third, 36 semantic units (2.49%) were eligible to identify that three-age-group users used only central Thai dialect. Also, the results revealed the relationship between the role of northern Thai dialect in Maekok River Basin and the language behavior of people in the community with the mean score at 19.44 (81.00%) which meant that the community still concentrated on using northern Thai dialect at the high level. The current changes of northern Thai dialect in Maekok River Basin were found at vowel and syllable units. People in age group one showed the highest level of changes and then followed by people in age group two. So, age factor held the highest effect towards language change.

Keywords: situation, role, language changes, language variations, northern Thai dialect

บทนำ

ภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ชนส่วนใหญ่ใช้สื่อสารกันในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน และในพื้นที่บางส่วนของภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ กลุ่มจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับเชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และน่าน ได้แก่ ตาก อุตรดิตถ์ และสุโขทัย เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ภาษาไทยยวน คำเมือง หรือภาษาล้านนา”

ภาษาไทยถิ่นเหนือปรากฏหลักฐานว่าเป็นภาษาที่ผู้คนในภาคเหนือตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันใช้ติดต่อสื่อสารและบันทึกเรื่องราวต่างๆ เช่น หนังสือประชุมจารึกล้านนา เล่มที่ 1-12 ซึ่งได้รวบรวม

จารึกในเขตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน และจังหวัดใกล้เคียง จำนวนหลายร้อยหลัก จารึกระหว่าง พ.ศ. 2000 - 2450 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ บันทึกเรื่องราวต่างๆ โดยจารึกด้วยอักษรฝักขามและอักษรธรรมล้านนา และมีหลายหลักพบบริเวณเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำกก ภาษาไทยถิ่นเหนือจึงเป็นภาษาที่ผู้คนใช้ติดต่อสื่อสารในเขตภาคเหนือตอนบนมากที่สุด ซึ่งนับเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญที่เชื่อมสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคเหนือและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาที่มาร่วมกับวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วย ภาษาไทยถิ่นเหนือในอดีตจึงเป็นภาษากลางสำหรับใช้สื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

แต่ภาษาไทยถิ่นเหนือในปัจจุบัน ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับภาษาไทยถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย เพราะมีงานวิจัยหลายเล่มที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่น พบว่า มีแนวโน้มที่ผู้คนในท้องถิ่นเริ่มจะใช้ภาษาถิ่นของตนเองน้อยลงและมีการปะปนของภาษาอื่นๆ โดยเฉพาะภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) มากขึ้นเรื่อยๆ

ดังนั้น การศึกษาวิจัยภาษาถิ่นต่างๆ โดยเฉพาะภาษาไทยถิ่นเหนือในแง่สภาพและบทบาทจะเป็นการเชื่อมโยงไปถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงและลักษณะการเปลี่ยนแปลง ของภาษาไทยถิ่นเหนืออย่างเป็นระบบ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาสภาพ คือ ลักษณะของคำภาษาไทยถิ่นเหนือ ประกอบด้วย หมวดคำนาม หมวดคำกริยา หมวดคำวิเศษณ์ หมวดคำสรรพนามและคำแสดงคำถาม

1.2 ศึกษาบทบาทของภาษาไทยถิ่นเหนือในพื้นที่ลุ่มน้ำกก ได้แก่ พฤติกรรมที่คาดหวังจากการทำหน้าที่ของภาษาไทยถิ่นเหนือ ตามกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำกกในปัจจุบันได้กำหนดไว้ในฐานะเครื่องมือในการสื่อสาร จำนวน 8 ด้าน

1.3 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยความเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในพื้นที่ลุ่มน้ำกก ประกอบด้วย ศึกษาปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ที่อยู่อาศัย และอิทธิพลภายนอก ซึ่งมีผลสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ จำนวน 7 อำเภอ 102 หมู่บ้าน

3. ขอบเขตด้านสถานที่ ศึกษาเฉพาะชุมชนลุ่มแม่น้ำกกในเขตพื้นที่ในประเทศไทย ที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้แก่ บ้านห้วยมะเฟือง หมู่ที่ 2 บ้านท่าตอน หมู่ที่ 3 และบ้านร่มไทย หมู่ที่ 14 ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ สิ้นสุด ณ บ้านสบกก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ จำนวน 7 อำเภอ 102 หมู่บ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์รายการคำ (Word List) ภาษาไทยถิ่นเหนือ ของกลุ่มผู้บอกภาษาสามระดับอายุ ผู้วิจัยได้กำหนดเอาจำนวนประมาณร้อยละ 20 ที่ได้จากการคำนวณสัดส่วนประชากร จำนวน 384 คน รวมทั้งหมด 78 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างระดับอายุที่ 1 (อายุระหว่าง 15 – 25 ปี : วัยรุ่น) จำนวน 26 คน กลุ่มตัวอย่างระดับอายุที่ 2 (อายุระหว่าง 35 – 45 ปี : วัยกลางคน) จำนวน 26 คน และกลุ่มตัวอย่างระดับอายุที่ 3 (อายุ 55 ปีขึ้นไป : วัยผู้ใหญ่ วัยชรา) จำนวน 26 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 จำนวน 78 คน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) คือ แบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาเป็นรายบุคคล โดยแบ่งเนื้อหาในแบบบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 อิทธิพลภายนอกและพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ

ตอนที่ 3 แบบบันทึกการสัมภาษณ์การออกเสียงคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Word List) จำนวน 4 หมวด 500 คำศัพท์

3. การเก็บรวบรวมรายการคำศัพท์ (Word List) ภาษาไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยได้รวบรวมรายการคำตลอดจนคำศัพท์ต่างๆ ที่กลุ่มใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน เพื่อใช้สำหรับสัมภาษณ์และเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัยฉบับนี้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 การรวบรวมรายการคำศัพท์ (Word List) ภาษาไทยถิ่นเหนือ จำนวน 750 หน่วยยรรยงจากพจนานุกรม งานวิจัย และเอกสารวิชาการต่างๆ

3.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกรายการคำศัพท์ (Word List) ภาษาไทยถิ่นเหนือ สำหรับใช้ทดสอบกลุ่มผู้บอกภาษาสามระดับอายุ โดยกำหนด ดังนี้

3.2.1 เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คำเรียกอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย คำเรียกกลุ่มเครือญาติและกลุ่มบุคคลในชุมชน คำเรียกพืช ผัก ต้น ไม้ และผลไม้ และกริยาอาการ เป็นต้น

3.2.2 เป็นคำศัพท์ที่ภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้รูปศัพท์แตกต่างจากภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ)

3.2.3 เป็นคำศัพท์ที่มีเสียงปฏิภาค (correspondences) ของเสียงสระหรือพยัญชนะต่างจากภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยกรุงเทพฯ)

4. การทดลองคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 750 หน่วยยรรยงของภาษาไทยถิ่นเหนือ ไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาสามระดับอายุที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในชีวิตประจำวัน จำนวน 6 คน คือ ระดับอายุที่หนึ่ง จำนวน 2 คน ระดับอายุที่สอง จำนวน 2 คน และ ระดับอายุที่สาม จำนวน 2 คน

หลังจากนำคำศัพท์ จำนวน 750 หน่วยยรรยงของภาษาไทยถิ่นเหนือไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุแล้ว ทำให้พบปัญหาในการสัมภาษณ์ ได้แก่

4.1 คำศัพท์บางคำศัพท์ผู้บอกภาษาได้ออกเสียงเหมือนกันกับภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยกรุงเทพฯ) ส่วนใหญ่เป็นคำร่วมเชื้อสาย (Cognate Words) เช่น ลุง ป้า แม่ หัว หู แขน ขา หู ตา กา ไก่ เป็นต้น ไม่มีความแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการนำไปวิเคราะห์

4.2 คำศัพท์บางคำศัพท์ เป็นคำศัพท์ที่ไม่มีใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นศัพท์โบราณ ทำให้ผู้บอกภาษาระดับอายุที่หนึ่งและที่สองบางคนไม่รู้จัก จึงไม่สามารถออกเสียงได้ ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกคำศัพท์และนำไปวิเคราะห์คำศัพท์นั้นๆ

4.3. คำบางคำผู้บอกภาษาสามระดับอายุเข้าใจไม่ตรงกันหรือเกิดความสับสน รวมทั้งไม่รู้จักคำศัพท์บางประเภททั้งคำศัพท์ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือ แม้จะให้ดูรูปภาพประกอบแล้ว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตัดคำศัพท์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย (Cognate Words) และคำที่มีปัญหาดังได้กล่าวแล้วนั้น คงเหลือคำศัพท์จำนวนทั้งสิ้น 500 หน่วยย่อย เพื่อจะนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้บอกภาษาทั้ง 78 คน และจะสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพและบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกต่อไปได้ แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ

4.3.1 หมวดคำนาม จำนวน 313 หน่วยย่อย

4.3.2 หมวดคำกริยา จำนวน 142 หน่วยย่อย

4.3.3 หมวดคำวิเศษณ์และคำคุณศัพท์ จำนวน 35 หน่วยย่อย

4.3.4 หมวดคำสรรพนามและคำแสดงคำถาม จำนวน 10 หน่วยย่อย

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยตรง โดยนำรายการคำศัพท์และอุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูล เพราะการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้จะทำให้ได้ข้อมูลถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เพราะเมื่อเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับการใช้คำศัพท์ ความหมายของคำศัพท์ เป็นต้น ผู้วิจัยสามารถสอบถามผู้บอกภาษาได้ทันที ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

5.2 การจัดบันทึกการออกเสียงคำศัพท์ของผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุ ผู้วิจัยใช้สัทอักษร (IPA : International Phonetic Association) ของสมาคมสัทศาสตร์นานาชาติ และได้ดัดแปลงสัญลักษณ์สัทศาสตร์บางตัว เพื่อให้สะดวกในการจัดพิมพ์งานวิจัย ระบบเสียงวรรณยุกต์ที่ใช้ประกอบสัทอักษร ใช้ระบบตัวเลขบันทึกทั้งหมด

5.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาของแบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่มีปัญหาหรือเกิดความไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะนำคำศัพท์ที่มีปัญหาไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั่วไปในเขตพื้นที่เดียวกัน เพื่อความถูกต้องแม่นยำอีกครั้งหนึ่ง

6. เกณฑ์หรือแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอน จำแนกการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตาม

วัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. การศึกษาสภาพและบทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก
2. การศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก
3. เสนอผลการวิจัยและสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์จำแนกเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก

การศึกษาวเคราะห์สภาพหรือลักษณะของภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกในปัจจุบัน ศึกษาการแปรผันการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษาไทยถิ่นเหนือสามระดับอายุ จากจำนวนหน่วยรรถทั้งหมด 500 หน่วยรรถ จำแนกเป็น 3 รูปแบบ พบว่า

การใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือทั้งสามระดับอายุ มีจำนวนทั้งสิ้น 914 ศัพท์ พบว่า ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือมากที่สุด จำนวน 331 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 36.22 รองลงมาได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 จำนวน 300 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 32.82 และน้อยที่สุดได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 จำนวน 283 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 30.96

ส่วนการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือร่วมกับภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) มีจำนวนทั้งสิ้น 500 ศัพท์ พบว่า อันดับหนึ่ง ได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 จำนวน 198 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 39.60 รองลงมา ได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 จำนวน 183 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 36.60 และน้อยที่สุด ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 จำนวน 119 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 23.80

นอกจากนี้ การใช้ศัพท์ภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) มีจำนวนทั้งสิ้น 36 ศัพท์ พบว่า อันดับหนึ่ง ได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 จำนวน 34 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 94.44 รองลงมา ได้แก่ ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 จำนวน 2 ศัพท์ คิดเป็นค่าร้อยละ 5.56 ส่วนผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ไม่พบการใช้

จากรูปแบบการแปรผันการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกทั้งสามระดับอายุ จำนวน 3 ลักษณะนั้น มีข้อสังเกต คือ ลักษณะการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือปนกับคำศัพท์ภาษาไทยกลางนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 และกลุ่มผู้บอก

ภาษาระดับอายุที่ 2 ส่วนกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 จะใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือเกือบทุกหน่วยวรรค ส่วนคำศัพท์ที่กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลาง มักเกิดขึ้นกับกลุ่มคำศัพท์ที่มีลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นเหนือ ยังเป็นคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือในกลุ่มคำศัพท์โบราณหรือเป็นกลุ่มคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏสิ่งนั้นๆ ในปัจจุบัน หรือเป็นกลุ่มคำศัพท์ที่ไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตประจำวัน กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 จะไม่ทราบและจะใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางทั้งหมด แต่ใช้สำเนียงและระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเหนือ

ในส่วนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือที่ใช้ต่างกับกับภาษาไทยกลางนั้น จะปรากฏการใช้ทั้งสามระดับอายุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญและใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในชีวิตประจำวันอยู่ไม่น้อย ส่วนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือที่ผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ใช้เหมือนกันกับกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 จะพบในเขตชุมชนชนบท แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์ที่ชุมชนใช้จะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และปัจจัย 4 เมื่อสิ่งเหล่านี้เปลี่ยนไป ผู้ใช้คำศัพท์ก็ย่อมเกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปด้วย

2. การวิเคราะห์บทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกในปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์บทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภาษาของกลุ่มชนในท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่า มีค่าคะแนนเท่ากับ 19.44 (2.43) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

อันดับที่ 1 ได้แก่ ข้อที่ 4 ถ้าผู้บอกภาษากับบุคคลที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือเดินทางไปในเขตพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ จะพูดคุยกับบุคคลนั้นด้วยภาษาอะไร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 อยู่ในระดับมาก (ทุกคนใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ) อันดับที่ 2 ได้แก่ ข้อที่ 1 ผู้บอกภาษาพูดคุยสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวตนเองด้วยภาษาอะไร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 อยู่ในระดับมาก (คนส่วนมากใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ) อันดับที่ 3 ได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้บอกภาษาพูดคุยสื่อสารกับบุคคลภายในชุมชนหรือภายในหมู่บ้านของตนเองด้วยภาษาอะไร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 อยู่ในระดับมาก (คนส่วนมากใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อที่ 3 ถ้ามีคนต่างถิ่นมาสอบถามหรือสนทนาด้วยภาษาไทยกลาง (ภาษากรุงเทพฯ) ผู้บอกภาษา จะตอบด้วยภาษาอะไร มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 อยู่ในระดับน้อย (คนส่วนน้อยใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือ)

3. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก

การศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก มุ่งเน้นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเสียง (Sound Change) ได้แก่ ศึกษาการแปรผันหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ ที่สัมพันธ์กับปัจจัยตัวแปรทางสังคมทั้ง 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา ที่อยู่ อาศัย และอิทธิพลภายนอก จัดเป็นหน่วยเสียงที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยเสียงหนึ่งเป็นอีกหน่วยเสียงหนึ่ง ตามการออกเสียงหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยกลาง ถือเป็นหน่วยเสียงที่ตรงกันข้ามกันหรือเป็นหน่วยเสียงที่เป็นปฏิภาคกัน (Correspondence) ได้แก่ หน่วยเสียงสระ จำนวน 4 หน่วยเสียง คือ /↔/ /o/ /e:/ /o:/ และหน่วยเสียงพยัญชนะ จำนวน 8 หน่วยเสียง คือ /p/ /t/ /c/ /k/ /j/ /s/ /h/ /l/

สรุปผลการวิเคราะห์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก สัมพันธ์กับปัจจัยตัวแปรทางสังคมทั้ง 4 ด้าน คือ ระดับอายุ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย และอิทธิพลภายนอก ส่วนปัจจัยตัวแปรทางสังคมด้านเพศ กับการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกมีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงจริง แต่การแปรนี้ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน และไม่สัมพันธ์กับตัวแปรด้านอื่นๆ อีก 4 ด้าน ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านเพศมีผลต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนืออย่างเป็นระบบและสามารถจำแนกเป็นข้อมูลทางสถิติได้ เมื่อนำไปทดสอบแบบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ทำให้ทราบว่า ตัวแปรด้านเพศไม่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือ ส่วนตัวแปรด้านอายุ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย และอิทธิพลภายนอก มีความสัมพันธ์กับการแปรและปัจจัยการแปรตามข้อมูลทางสถิติบ้าง

ปัจจัยด้านระดับอายุมีผลต่อการแปรและไม่แปรภาษาไทยถิ่นเหนือมากที่สุด มีปัจจัยทางสังคมที่เหลือเป็นปัจจัยสนับสนุน โดยแบ่งกลุ่มผู้บอกภาษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บอกภาษาที่มีผลต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกมากที่สุด คือ กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ที่ศึกษาในสถานศึกษาภายนอกชุมชน มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตชุมชนเมือง และได้รับอิทธิพลภายนอกมาก

2. กลุ่มผู้บอกภาษาที่มีผลต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกนน้อยที่สุด คือ กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตชุมชนชนบท และได้รับอิทธิพลภายนอกน้อย

3. กลุ่มผู้บอกภาษาที่มีผลต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกน ที่อยู่กึ่งกลางระหว่างกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 และกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ได้แก่ กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 ถือว่าเป็นกลุ่มที่เป็นรอยต่อระหว่างกลุ่มผู้บอกภาษาทั้งสองช่วงอายุ เพราะถ้าได้รับอิทธิพลปัจจัยทางสังคมทั้ง 4 ด้านเช่นเดียวกับกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ก็จะมีแนวโน้มต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกนมาก และถ้าได้รับอิทธิพลปัจจัยทางสังคมทั้ง 4 ด้านเช่นเดียวกับกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ก็จะมีแนวโน้มต่อการแปรหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกนน้อยไปด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพหรือลักษณะการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกน ของกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาสามระดับอายุ ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ลักษณะการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือปนกับภาษาไทยกลางนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 และกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 ส่วนกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 ใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือทั้ง 4 หมวดเกือบทุกหน่วยหรือ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Liamprawat (2013) พบว่า กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 3 (อายุตั้งแต่ 18 – 35 ปี) จะใช้ศัพท์อื่นโดยเฉพาะศัพท์ภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) แทนศัพท์ไทดำมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 (อายุตั้งแต่ 45 – 55 ปี)

เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางแทนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ แต่ใช้สำเนียงและระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเหนือ ลักษณะการใช้คำศัพท์ดังกล่าวนี้ เริ่มมีมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะอิทธิพลของภาษาไทยกลางที่ปรากฏในสื่อรูปแบบต่างๆ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ สื่อดิจิทัลสารสนเทศสมัยใหม่ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้เป็นอิทธิพลของภาษาไทยกลางที่มีผลครอบงำภาษาถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลทางการสื่อสารน้อยกว่า ภาษาที่มีอิทธิพลในการสื่อสารน้อยกว่า จึงมักถูกภาษาที่มีอิทธิพล

ทางการสื่อสารเหนือกว่าครอบงำ สอดคล้องกับผลสรุปงานวิจัยของ Saengsrichan (1998) ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้บอกภาษาชาวไทลื้อ ระดับอายุที่ 16 – 30 ปี พูดภาษาไทลื้อน้อยลง แต่จะพูดภาษาไทยกลาง และภาษาคำเมือง (ภาษาไทยถิ่นเหนือ) มากขึ้น แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นเหนือมีจำนวนมากและมีอิทธิพลต่อการสื่อสารของคนไทลื้อ สอดคล้องกับผล การศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์และการออกเสียงคำศัพท์ภาษาถิ่นอุบลฯ ของคนสองระดับอายุ ของ Sukkhawan (2004) ซึ่งผลการวิจัยชี้ชัดว่า คนอุบลฯ รุ่นเยาว์ใช้ภาษาถิ่นอุบลฯ ในชีวิตประจำวัน น้อยมาก และมีคำศัพท์บางคำศัพท์สูญหายไปจากชีวิตประจำวัน แต่ใช้คำศัพท์ภาษาอื่นๆ โดยเฉพาะ ภาษาไทยกลางแทน และสอดคล้องกับผลสรุปของ Liamprawat and Wattanaprasert (1996) จากการศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่ม น้ำท่าจีน พบว่า ผู้บอกภาษาระดับอายุ 15 – 30 ได้รับอิทธิพลภาษาไทยกรุงเทพฯ ผ่านสื่อมวลชน การศึกษา ตลอดจนการพบปะคนต่างถิ่น ทำให้ภาษาของผู้บอกภาษาในระดับอายุดังกล่าวมีโอกาส แปรได้ง่ายกว่า ลักษณะเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยถิ่นที่ตกอยู่ในวงล้อมของภาษาที่มีอิทธิพล ทางการสื่อสารและทางสังคมที่เหนือกว่า ทั้งจากภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นที่เหนือกว่า ย่อม ถูกดูดกลืนได้ง่ายกว่า

บทบาทภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภาษาของ กลุ่มชนในท้องถิ่นในปัจจุบัน ผลการวิจัย พบว่า ภาษาไทยถิ่นเหนียวยังคงดำรงบทบาทใน ชีวิตประจำวันของผู้คนในท้องถิ่นคล้ายในอดีต เพราะโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก แต่มีข้อที่ควร พิจารณา คือ ข้อที่ 5 เมื่อไปติดต่อธุระในสถานที่ราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะติดต่อ บุคคลที่พูดภาษาไทยกลาง ในหน่วยงานนั้น ด้วยภาษาอะไร คำตอบของกลุ่มผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ จะใช้ภาษาไทยกลาง จากผลวิจัยดังกล่าวนี้ จะแปลผลว่า ชุมชนท้องถิ่นไม่มีความภาคภูมิใจหรือไม่ ใส่ใจภาษาไทยถิ่นเหนือไม่ได้ เพราะผลดังกล่าวนี้จะไปขัดแย้งกับข้ออื่นๆ ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ใน เชิงลึก กลุ่มผู้บอกภาษาที่ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันผู้คนในชุมชนที่มีอายุ 60 ปีลงมา จะพูดและฟังภาษาไทยกลาง (ภาษากรุงเทพฯ) ได้เกือบทุกคน เพราะเป็นภาษากลางของ ประเทศไทย ดังนั้น เมื่อบุคคลในหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พูด ภาษาไทยกลาง ก็สามารถพูดคุยสนทนาตอบโต้ด้วยภาษาไทยกลางได้เช่นกัน การพูดภาษาไทยกลาง เช่นนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลผู้นั้นขาดความภาคภูมิใจในภาษาไทยถิ่นของตนเอง แต่เป็นเพราะต้องการ สื่อสารกับบุคคลอื่นได้สะดวกและการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ สัมฤทธิ์ผล

ผลจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือ จะพบว่า กลุ่มผู้บอกภาษาระดับที่ 1 และกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 2 มีแนวโน้มว่าจะใช้ภาษาไทยกลางทั้งหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ เพราะในอดีตหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงของภาษาไทยถิ่นเหนือ ไม่ปรากฏการใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น หน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยกลาง คือ [ch] และ [r] แต่ในปัจจุบัน เริ่มปรากฏมีการใช้ในกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 และมีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้น ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือบางหน่วยเสียง คือ [ɰ] กลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 เริ่มจะใช้หน่วยเสียง [y] แทนเกือบทุกๆ หน่วยยรรธ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการศึกษา อิทธิพลภายนอก (การรับสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ สื่อสารสนเทศสมัยใหม่อื่นๆ) รวมทั้งค่านิยมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือ สอดคล้องตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยทางสังคม 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย และอิทธิพลภายนอก มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของตัวแปรในด้านเพศนั้น เมื่อนำมาพิจารณาเชิงสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ก็พบว่า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือน้อยมาก เพราะเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนแปลงพอๆ กัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านอายุ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกมากที่สุด รองลงมา คือ ถิ่นที่อยู่อาศัย การศึกษา และอิทธิพลภายนอก ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ Tanwatthananan (1982) พบว่า เสียงพยัญชนะภาษาถิ่นเชียงใหม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม คือ อายุ ถิ่นที่อยู่อาศัย และอิทธิพลภายนอก ส่วนตัวแปรด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นเชียงใหม่ ส่วน Saeng-ngam (2006) มีข้อค้นพบว่า การแปรเสียงมักจะเกิดขึ้นกับกลุ่มคนในวัยหนุ่มสาว และสอดคล้องกับการศึกษาของ Jiaphong (2010) ที่กล่าวถึงความแตกต่างการใช้ภาษาในชุมชนเมืองกับชุมชนท้องถิ่น เกิดจากการติดต่อของผู้คนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความเข้มข้นในการใช้ภาษาไทยกลางในการติดต่อราชการ นอกจากนี้ Burutphat (2013) ซึ่งได้สรุปจากผลวิจัยการแปรและการเปลี่ยนแปลงในภาษาไทยโง้ง โดยแสดงให้เห็นว่า การแปรหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในภาษาไทยโง้ง วิเคราะห์การแปรตามอายุของผู้พูด และตามถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พูด ทิศทางของการแปรเสียงที่เกิดขึ้นในผู้บอกภาษาวัยหนุ่มสาว คือ มีแนวโน้มการออกเสียงภาษาไทยมากขึ้น

ผลจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ อาจทำให้อนาคต หน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะของภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเหมือนหรือคล้ายกับหน่วยเสียงภาษาไทยกลาง จนอาจทำให้สูญหน่วยเสียงไป คือ

หน่วยเสียงสระเดี่ยว [↔, o] จะกลายเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว [∞, u] และหน่วยเสียงสระเดี่ยว [o:, e:] จะกลายเป็นหน่วยเสียงสระประสม [ua, ia]

หน่วยเสียงพยัญชนะกลุ่มภาษา p Group เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม ([p, t, c, k]) จะกลายเป็น ph Group เสียงกัก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม (ph, th, ch, kh) เสียงนาสิก ก้อง [ɲ] จะกลายเป็นเสียงเปิด (เสียงกึ่งสระ) ก้อง [y] เสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง [s, h] จะกลายเป็นเสียงกัก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม [ch] และจะกลายเป็นเสียงลิ้นร่ว ก้อง [r] นอกจากนี้ ยังมีอีกหน่วยเสียงหนึ่ง คือ เสียงข้างลิ้น ก้อง [l] เริ่มกลายเป็นเสียงลิ้นร่ว ก้อง [r] ในปัจจุบันมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกกที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัยด้านการพบปะติดต่อกันของกลุ่มผู้บอกภาษา (Contact) กับบุคคลอื่นหรือสภาพแวดล้อมอื่นในภายนอกชุมชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Chanta (1992) พบว่า คำเรียกขานของกลุ่มผู้บอกภาษาในชุมชนเมืองและในชุมชนชนบท อาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันตามปัจจัยทางสังคม คือ เพศ วัย อายุ ความแตกต่างในการใช้คำ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นเชียงใหม่มิมากขึ้นในอนาคต เช่น อิทธิพลของภาษาไทยกลางเข้ามามีบทบาทในการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งการติดต่อราชการ การเรียนการสอนในโรงเรียนและการสื่อสารกันในชุมชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นแนวคิดของนักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบแนวการกระจายตัว (Diffusionists) (Gumperz, 1971 : 120) เป็นการเปลี่ยนภาษาจากลักษณะหนึ่งไปเป็นอีกลักษณะหนึ่ง เป็นปรากฏการณ์ของภาษาที่มาสัมพันธ์กัน (Language in Contact) เพราะการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก มีแนวโน้มเปลี่ยนเป็นหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยกลาง ตามแนวคิดของ Weinreich (1953) ซึ่งหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง 12 หน่วยเสียงที่ใช้ในการศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยเสียงที่ตรงกันข้ามหรือเป็นปฏิภาคกัน (Correspondence) กับหน่วยเสียงภาษาไทยกลางนั่นเอง

บทสรุป

สภาพและบทบาทหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก จากการเก็บข้อมูลตัวแทนผู้บอกภาษาสามระดับอายุในปัจจุบัน เริ่มมีการแปรการใช้ศัพท์ตลอดถึงการแปรของหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ ทำให้คาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตภาษาไทยถิ่นเหนือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำกก ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลง แม้จะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ เพราะตัวแทนกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 (15 – 25 ปี) มีแนวโน้มว่าจะใช้ศัพท์ภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) มากขึ้น ดังนั้น ในอนาคตกลุ่มผู้บอกภาษาระดับนี้เติบโตขึ้น ย่อมใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือน้อยลงไป ยังมีอิทธิพลในด้านการใช้ศัพท์ภาษาไทยกลางต่อกลุ่มผู้บอกภาษาระดับอายุที่ 1 ที่เติบโตขึ้นมาแทนที่อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชญานนท์ แสงศรีจันทร์. (2541). *การศึกษาวิเคราะห์การใช้คำของคนไทลื้อ 3 ระดับอายุ*.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญพร ตันวัฒนานันท์. (2525). *การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นกักสติดิในภาษาถิ่น
เชียงใหม่กับตัวแปรทางสังคมบางประการ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2535). *การศึกษาคำเรียกขานภาษาถิ่นเชียงใหม่ตามแนวภาษาศาสตร์เชิง
สังคม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2556). *การแปรและการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยโซ่ง*. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาดา เจือพงษ์. (2553). *การศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุนทรรัตน์ แสงงาม. (2549). *การแปรของคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุและทัศนคติต่อภาษาในภาษาไทย (ไทดำ) ที่พูดในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภรา สุขวรรณ. (2537). *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์และการออกเสียงคำศัพท์ในภาษาถิ่นอุบลฯ ของบุคคลสองระดับอายุ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ เลี่ยมประวัตติ. (2556). *การแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยดำของคนสามระดับอายุ*. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวรรณ เลี่ยมประวัตติ และ กันทิมา วัฒนประเสริฐ. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่องวิเคราะห์การใช้คำศัพท์และการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มแม่น้ำท่าจีน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Gumperz, Jonh J. (1971). *Language in social groups*. Selecte and Introduction by Anwar S. Dil. Stanford University press, stanford, California, USA.
- Weinreich, U. (1953). *Language in contact*. Publication of the Linguistic Circle of New York, Number 1.

Translated Thai Reference

- Burutphat S. (2013). *A phonological variation and a change of Thai song*. Nakhon Pathom: Mahidol University. [in Thai]
- Chanta R. (1992). *Sociolinguistic study of address terms in Chiang Mai dialect*. The Master of Arts Program in Lanna Language and Culture from the Faculty of Humanity, Chiang Mai University. [in Thai]
- Jiaphong S. (2553). *A comparative study of personal pronouns in the four Thai dialects*. The Doctor of Philosophy Program in Thai from the Graduate School, Silpakorn University. [in Thai]

- Liamprawat S. (2013). *The Lexical variations between three generations of Tai Dam*.
Nakhon Pathom : Reserch Institute for Languages and Cultures of Asia , Mahidol
University. [in Thai]
- Liamprawat S. & Wattanaprasert K. (1996). *An analysis of lexical use and variation among
three generations in Lao Language communities of Thacin River Basin* (Research
report) (2nd ed.). Nakhon Pathom : Silpakorn University.
- Saengsricha C. (1998). *An analysis of lexical usage of three Lue generations in
Chiangkham District, Phayao Province*. The Master of Arts Program in Oriental
Language from the Graduate School, Silpakorn University. [in Thai]
- Saeng-ngam S. (2006). *Lexical and tonal variation by age group and language attitude in
the Song language (Black Tai) of Amphoe Khao Yoi, Changwat Phetchaburi*. The
Master of Arts Program in Linguistic from Faculty of Arts, Chulalongkorn
University. [in Thai]
- Sukkhawan S. (1994). *A study of lexical and sound changes between two-age-group in
Ubon dialect*. The Master of Education Program in Linguistic from Faculty of
Humanity, Srinakharinwirot University. [in Thai]

ผู้เขียน

นายสมหวัง อินทร์ไชย

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ถ.พหลโยธิน อ.เมือง จ.เชียงราย 57100

โทรศัพท์: 053-776463 โทรศัพท์: 089-6354827 อีเมล: thaicru1@hotmail.com

Author

Mr. Somwang Inchai

Thai Language and Culture Program, Faculty of Humanity, Chiangrai

Rajabhat University 80 M.1 Phaholyothin Rd. Muang Distric, Chiang Rai Province 57100

Fax: 053-776211 Tel: 089-6354827 E-mail: thaicru1@hotmail.com